

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 214/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného A | K | J | K, s. r. o., Športová 2071/39, Nové Mesto nad Váhom, proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Ndt/15/2023 z 31. októbra 2023 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva zaručeného čl. 47 Charty základných práv Európskej únie postupom a uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a priznal mu náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky podal na sťažovateľa Špecializovanému trestnému súdu 12. júla 2021 obžalobu pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona (v bode 1), pre obzvlášť závažný zločin hrubého nátlaku podľa § 190 ods. 1 a 3 písm. a) a ods. 5 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona (v bode 10), pre obzvlášť závažný zločin všeobecného ohrozenia podľa § 284 ods. 1 písm. a) a ods. 3 písm. b) s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona (v bode 11), pre zločin krivej výpovede a krivej prísahy podľa § 346 ods. 1 a 3 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 140 písm. c) Trestného zákona

spáchaný formou účasti podľa § 21 ods. 1 písm. b) Trestného zákona (v bode 12), pre obzvlášť závažný zločin ublíženia na zdraví v štádiu pokusu podľa § 155 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 14 ods. 1 a § 141 písm. a) Trestného zákona (v bode 13), pre obzvlášť závažný zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. c) a ods. 4 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 140 písm. c) a § 141 písm. a) Trestného zákona (v bode 22) a pre obzvlášť závažný zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. c) a ods. 4 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 140 písm. c) a § 141 písm. a) Trestného zákona (v bode 24). Konanie o tejto obžalobe je proti sťažovateľovi a 17 spoluobžalovaným vedené pod sp. zn. 1T/11/2021.

3. Návrhom na odňatie a prikázanie veci sťažovateľ podľa § 23 ods. 1 Trestného poriadku žiadal o odňatie uvádzanej veci Špecializovanému trestnému súdu a jej prikázanie Krajskému súdu v Banskej Bystrici. Predmetná vec bola pridelená na rozhodnutie senátu najvyššieho súdu v zložení z predsedníčky JUDr. Jany Kostolanskej a členov JUDr. Petra Kaňu a JUDr. Jozefa Šutku. S poukazom na § 31 ods. 1 a 4 Trestného poriadku sťažovateľ vzniesol proti JUDr. Jozefovi Šutkovi námietku zaujatosti, o ktorej rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 3Ndt/15/2023 z 20. septembra 2023 tak, že JUDr. Jozefa Šutku podľa § 32 ods. 3 Trestného poriadku z dôvodu podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku vylúčil z vykonávania úkonov trestného konania v danej veci. Vec bola následne rozhodovaná senátom najvyššieho súdu v zložení z predsedníčky JUDr. Jany Kostolanskej a členov JUDr. Petra Kaňu a JUDr. Martiny Zeleňakovej. Napadnutým uznesením rozhodol najvyšší súd podľa § 23 ods. 1 Trestného poriadku tak, že sťažovateľova trestná vec sa Špecializovanému trestnému súdu neodníma.

III.

Argumentácia sťažovateľa

4. Porušenie sťažovateľom uvádzaných referenčných kritérií nastalo v dôsledku nedostatkov odôvodnenia napadnutého uznesenia, ktoré sa prieči ustálenej rozhodovacej praxi najvyšších súdnych autorít. Pre neodňatie veci Špecializovanému trestnému súdu koná v sťažovateľovej trestnej veci aj naďalej senát obsadený predsedom JUDr. Jánom Buvalom a členkou Mgr. Pamelou Záleskou, u ktorých existujú pochybnosti o deficite neustrannosti. Nedostatok nezaujatosti možno identifikovať aj vo vzťahu k ďalším sudcom Špecializovaného trestného súdu, v dôsledku čoho nemožno na tomto súde zložiť senát tak, aby spĺňal kritériá neustrannosti pri súčasnej garancii náhodného výberu členov. Napokon sťažovateľ poukazuje na nedostatky v postupe Špecializovaného trestného súdu, ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením aproboval.

5. Trestnú vec sťažovateľa bolo Špecializovanému trestnému súdu nevyhnutné odňať pre pochybnosti o nezaujatosti väčšiny sudcov tohto súdu, ktorí v minulosti rozhodovali v trestných veciach osôb obžalovaných z rôznych foriem aktivít v prospech údajnej zločineckej skupiny tzv. Takáčovcov. Tieto rozhodnutia obsahujú nepochybné závery o existencii uvádzanej zločineckej skupiny a zaradení sťažovateľa do jej zložiek. To je dôvodom, pre ktorý absentuje splnenie kvalitatívnych kritérií stanovených aktuálnou rozhodovacou činnosťou najvyšších súdnych autorít v kontexte rešpektovania zásady prezumpcie neviny sťažovateľa. Ak najvyšší súd v uznesení z 20. septembra 2023 konštatoval, že JUDr. Jozef Šutka by mohol mať v sťažovateľovej veci motiváciu rozhodovať v súlade s predchádzajúcimi rozsudkami, ktoré vydal vo vzťahu k obžalovaným činným v prospech poukazovanej zločineckej skupiny ako sudca Špecializovaného trestného súdu, tak nie je zrejماً príčina, pre ktorú sa uvádzané dôvody neaplikujú vo vzťahu

k všetkým sudcom Špecializovaného trestného súdu, ktorí v minulosti participovali na rozhodovaní vo veci tejto zločineckej skupiny. V danej veci existuje dôkazný materiál, ktorý preukazuje deficit nestrannosti JUDr. Jána Hrubalu, ktorého význam posilňuje skutočnosť, že JUDr. Ján Hrubala ako predseda Špecializovaného trestného súdu plní riadiacu a kontrolnú pôsobnosť vo vzťahu k všetkým sudcom tohto súdu.

6. Osobitne, pokiaľ ide o deficit nezaujatosti JUDr. Jána Buvalu a Mgr. Pamelu Záleskej, ktorí konajú v aktuálnej sťažovateľovej veci, aj uvádzaní sudcovia vydali v minulosti rozhodnutia vo veci zločineckej skupiny tzv. [REDAKOVANÉ]. JUDr. Ján Buvala ako predseda senátu rozhodujúceho trestnú vec sťažovateľa vyjadrením, že „sudca svoj názor na akúkoľvek skutkovú alebo právnu otázku prezentuje zásadne vo svojich rozhodnutiach vo veci samej“, potvrdil zaujatosť sudcov Špecializovaného trestného súdu (vrátane svojej osoby a Mgr. Pamelu Záleskej). Mgr. Pamela Záleská prezentovala jasný názor na existenciu uvádzanej zločineckej skupiny najmä v rozsudku sp. zn. 3T/5/2021 z 20. septembra 2021.

7. Napokon sťažovateľ koncentruje pozornosť na to, že Špecializovaný trestný súd dosiaľ nevypočul svedka [REDAKOVANÉ], ktorý by sa vo svojej výpovedi v súvislosti s deficitom nezaujatosti sudcov Špecializovaného trestného súdu bezpochyby dotkol presne nešpecifikovaného okruhu sudcov tohto súdu, JUDr. Jána Buvalu a Mgr. Pamelu Záleskú nevynímajúc. V obdobnej súvislosti sťažovateľ poukazuje na viaceré listinné dôkazy. Sťažovateľ nesúhlasí so záverom najvyššieho súdu, ktorý podotkol, že tieto námietky sa vzťahujú na procesný postup súdu v konaní, a z tohto dôvodu sa o nich s poukazom na § 32 ods. 6 Trestného poriadku nekoná.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavnú sťažnosť sťažovateľa ústavný súd predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na odmietnutie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je sťažovateľova nespokojnosť s napadnutým uznesením, ktorým najvyšší súd nevyhovел jeho návrhu na delegáciu trestnej veci. Obsahom ústavnej sťažnosti je teda nastolená otázka o nedostatku nestrannosti Špecializovaného trestného súdu.

10. Z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva právo účastníka súdneho konania na nestranný súd, ktorému zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby voči účastníkom postupovali nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžali a objektívne posúdili všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ má právomoc o nich rozhodnúť (m. m. napr. II. ÚS 71/97, II. ÚS 258/2019, III. ÚS 24/05, IV. ÚS 38/09). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom však nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť

nimi označeného sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom tohto základného práva je len povinnosť súdu ústavne akceptovateľným spôsobom prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (m. m. napr. I. ÚS 73/97, II. ÚS 258/2019).

11. Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v trestnom súdnom konaní garantované najmä prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť a nadväzne aj inštitútom delegácie veci. Z uvedeného dôvodu možno sudcu vylúčiť buď na návrh účastníka súdneho konania, alebo na základe návrhu samotného sudcu (m. m. II. ÚS 258/2019).

12. Námietku porušenia práv sťažovateľa pre tvrdenie o zaujatosti konajúceho súdu, na ktorú nadväzoval návrh sťažovateľa na delegáciu veci, posúdil ústavný súd s ohľadom na to, či neexistuje všeobecný súd, ktorý by mohol rozhodnúť o ochrane práv sťažovateľa. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou len vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na ten účel poskytuje. Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné sudy, ktoré sú v trestnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým právnickým osobám alebo fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd v tejto súvislosti predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. napr. II. ÚS 258/2019, III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

13. Vo väzbe na uvedené ústavný súd pripomína, že trestné konanie predstavuje od začiatku až po koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania. Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov; m. m. napr. II. ÚS 258/2019).

14. Ústavný súd v súlade so svojou rozhodovacou praxou v obdobných veciach (m. m. napr. II. ÚS 258/2019) poukazuje v prvom rade na § 306 a nasl. Trestného poriadku, podľa ktorých je opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie. Obžalovaný ako osoba oprávnená podať odvolanie proti výroku rozsudku, ktorý sa ho priamo dotýka, môže podať odvolanie pre nesprávnosť výroku, ako aj pre porušenie ustanovení o konaní, ktoré predchádzalo rozsudku, ak toto porušenie mohlo spôsobiť, že výrok je nesprávny alebo že chýba. V nadväznosti

na to ústavný súd v konkrétnej odkazuje na § 321 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorých odvolací súd zruší napadnutý rozsudok (okrem iných prípadov) pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby. Ak sťažovateľ v uvádzanej súvislosti poukazuje na rozhodnutie R 15/2017, ústavný súd akcentuje, že dané rozhodnutie nekorešponduje poukazovanej neskoršej rozhodovacej praxi ústavného súdu, pričom, ako uvádza aj sťažovateľ, niet dubiozít o tom, že toto rozhodnutie bolo vydané pri odlišných skutkových a právnych okolnostiach (rozhodovanie o námietke zaujatosti).

15. Ďalej ústavný súd (m. m. napr. II. ÚS 258/2019) poukazuje na § 368 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého možno podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa ustanovení § 371 Trestného poriadku. V nadväznosti na to ústavný súd odkazuje na § 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku, v zmysle ktorého sa rozhodnutím podľa § 368 ods. 1 Trestného poriadku rozumie (okrem iných) aj rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý riadny opravný prostriedok podaný proti rozhodnutiu podľa písm. a) (rozsudok a trestný rozkaz) až písm. g), alebo rozhodnutie, ktorým odvolací súd na základe riadneho opravného prostriedku vo veci sám rozhodol. Napokon v tomto kontexte ústavný súd upriamuje pozornosť na § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania. Pokiaľ sťažovateľ v tejto relácii poukazuje, že o prípadnom dovolaní bude rozhodovať najvyšší súd, ktorý vydal napadnuté uznesenie, tak ústavný súd podotýka, že sťažovateľ paušálne ani náznakom nespochybnil nestrannosť sudcov najvyššieho súdu. Ak bude sťažovateľ názoru o nedostatku nestrannosti konkrétnych sudcov najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, bude mať k dispozícii právnu úpravou predvídané nástroje, ktorými bude možné uvedenú situáciu riešiť.

16. Z ustanovení citovaných v bodoch 14 a 15 odôvodnenia tohto uznesenia vyplýva, že skutočnosti namietané sťažovateľom (tvrdenie o zaujatosti konajúceho súdu) potenciálne zakladajú (nie bez ďalšieho preukazujú, pozn.) dôvod na podanie opravných prostriedkov. Platná právna úprava teda sťažovateľovi umožňuje v nasledujúcom štádiu trestného konania domáhať sa právne účinným spôsobom ochrany svojich práv, a to prostredníctvom opravných prostriedkov, na základe podania ktorých je opravný súd oprávnený a povinný preskúmať opodstatnenosť tvrdenia sťažovateľa o zaujatosti sudcov Špecializovaného trestného súdu (m. m. II. ÚS 258/2019).

17. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľ má v systéme trestného konania k dispozícii účinné prostriedky na dosiahnutie ochrany svojich práv v prípade uznania jeho argumentácie všeobecnými súdmi oprávnenými a povinnými konať o opravných prostriedkoch. Za týchto okolností nie je daný dôvod, aby ústavný súd vstupoval do prebiehajúceho trestného konania a neprípustne (predčasne) si tak uzurpoval právomoc súdu rozhodujúceho o prípadnom opravnom prostriedku (opravných prostriedkoch) sťažovateľa. Ústavný súd pripomína, že nevyužitie označenej možnosti ochrany práv nemožno nahradzovať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemá inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

18. Pokiaľ sťažovateľ v súvislosti s prípustnosťou ústavnej sťažnosti poukazuje na uznesenie sp. zn. IV. ÚS 44/2023 z 25. januára 2023, ústavný súd považuje za nevyhnutné upriamiť pozornosť

na odlišnosti sťažovateľovej veci a veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 44/2023, v dôsledku čoho nemožno závery sťažovateľom poukazovaného uznesenia bez ďalšieho aplikovať na okolnosti aktuálnej veci. Predovšetkým sa javí podstatné, že vo veci sp. zn. IV. ÚS 44/2023 sťažovateľka poukazovala (okrem iného) na skutočnosť, že o návrhu na odňatie a prikázanie veci rozhodoval senát najvyššieho súdu obsadený členkou, vo vzťahu ku ktorej podľa sťažovateľky existovali dôvody vylúčenia (bod 17 uznesenia sp. zn. IV. ÚS 44/2023 z 25. januára 2023). Sťažovateľka nemala možnosť aktívne namietat' zaujatosť tejto sudkyne, a to vzhľadom na neverejné zasadnutie najvyššieho súdu, na ktorom bolo vydané uznesenie napadnuté sťažovateľkinou ústavnou sťažnosťou, a na okolnosti, z ktorých vyplývalo, že sťažovateľka nemala ani nemohla mať vedomosť o zložení senátu. V tomto prípade bolo teda žiaduce, aby sa otázky nestrannosti členov senátu pri rozhodovaní o odňatí a prikázaní sťažovateľkinej veci vyriešili už v aktuálnom štádiu trestného konania. Ústavný súd pritom aj s poukazom na tieto špecifické okolnosti podotkol, že v posudzovanom prípade je daná jeho právomoc posúdiť ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorú kvalifikoval ako prípustnú (body 33 a 34 nálezu sp. zn. IV. ÚS 44/2023 z 30. marca 2023).

19. V nadväznosti na uvedené ústavný súd v komparatívnom hodnotiacom profile podotýka, že v okolnostiach aktuálnej veci mal sťažovateľ vedomosť o personálnom obsadení senátu rozhodujúceho o návrhu na odňatie a prikázanie veci, pričom disponoval aj možnosťou aktívne namietat' zaujatosť členov senátu. Túto možnosť aj s úspechom využil, v dôsledku čoho bol z vykonávania úkonov trestného konania uznesením z 20. septembra 2023 vylúčený JUDr. Jozef Šutka. V sťažovateľovej veci následne nebolo pochybností o nezaujatosti členov senátu konajúceho o návrhu na odňatie a prikázanie veci. Procesná podmienka spočívajúca v správnom a zákonom zložení senátu najvyššieho súdu, ktorá tvorí základný predpoklad na rozhodovanie o návrhu na odňatie a prikázanie veci, tak bola (na rozdiel od veci sp. zn. IV. ÚS 44/2023) bez pochybností splnená. Z uvádzaných dôvodov existujú v aktuálne prejednávanej veci v porovnaní so sťažovateľom zmienenou vecou vedenou sp. zn. IV. ÚS 44/2023 relevantné odlišnosti v procesnej situácii, v dôsledku čoho nemožno prípustnosť ústavnej sťažnosti mechanicky opierať o závery, ktoré ústavný súd vyslovil vo veci sp. zn. IV. ÚS 44/2023.

20. Vychádzajúc z uvedeného, so zreteľom na skutočnosť, že účinky napadnutého uznesenia bude možné potenciálne negovať prostredníctvom opravných prostriedkov (s možnosťou následného zrušenia meritórneho rozhodnutia), posúdil ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako neprípustnú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietol.

21. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v tejto ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. apríla 2024

Robert Šorl
predseda senátu